

ЗАСТАВА“ излази трипут у недељу, средом, петком и недељом
П. а је на годину 14. фор на о год. 7. фор. на пет- прт године 3. фор 50 нов. а вр. за Аустрију, а за Ср- бију на годину 140 гроша на по год. 70. а на четврт године 35 гроша

ЗАСТАВА.

Огласи се рачунају по лични врата, које из гар- монта заузимају, и за сваку врсту плаћа се за први пут 5, за сваки даљи пут 4 и осим тога за жиг увек по 30. н. Дописи се шаљу у редништу а предлата и ин- серати администрацији „ЗА- СТАВА“ у Нови Сад, у кући број 858. код златног јед- ногорога.

Број 48. У Новоме Саду, у недељу 20. априла 1869. Год. IV.

У Новом Саду 19. априла.

(П.) Француска комора респунштена 15. апр. п. р. Опозиција се јако оружа на нове изборе, који ће бити 23-егга и 24-тога Маја, а и влада не стоји скрштених руку. Опозиција се понајвише узда у вароши а влада у села. Како је села много више то је опет несвесно да ће влада одржати меџдан, но ипак не изгледа, да ће број опозиционарних послани- кадуће сесије доста порастити. По вароши су заузети за опозицију да се не одстрани кандидацију и самим овим људма за које свако зна да су чисти овејани републи- канци. Тако је баш у Паризу пућена канди- датуре Едгару Кинсу. Овај се истина није тео прихвати, али ако се и одрекао кандидатуре, није се одрекао својих нада, да ће Французка ре- публиком још за његова живота постати. У писму у коме се одриче од кандидатуре ка- тује Едгар својим бирачима међу осталим ово: „Оставите ме моји мили саграђани на миру, јер ја верујем да моје делање за отачину за ових седамнајест година није било без користи. Ја не очајавам продужујући мој посао, који се не слаже са тим, да седим у скупштини коју цар отвара. Било је истина тешко надати се, јер се чинило, да је Французка све, и ствари и људе, заборавила. Но она се данас сећа сво- јих људи и ја верујем да ће она ускрснути.“

Догле се у Шпанији у кортесима сва- ким начином одбија питање о будућој форми владавине, народ особито по вароши нема каде да ову ствар одлаже. Међутим и сама влада својим не сретним поступцима још већма убрзује решење овога питања. Министар Фи- серола издао је декрет, којим се иде на то, да се уведе слобода трговања. Ово је све ра- дине а особито фабриканте по свој Каталонији разгневило. У Барселони, Сабаделу и Термаси било је велика немира. У Барселона викало се: Живиља република! Живиља Каталонска независност. Доде са министром финансије! Напо- следку обicole светиња двор гувернаторовивикала је дотле: доле са министром финансије, док није сам гувернатор обећао, да ће једнодушну жељу народа Каталонска кортесима брзојавом саобштити.

Пољски народ у Галицији није задовољан само са обећањем пољских депутираца, да ће онда из сабора изаћи, кад се сабор сарши, онда ће и сви други, вели народ, изаћи, а питање је, оћел депутирци одржати реч, да на- ново кад се сесије продуже у сабор не оду; народ у глас ниште, да ома депутирци са са- бра одладе. Сви листови пољски какве му драго боје они били, изјављују једногласно ову жељу народну. Неки су пуни и оторчења и поруге против већине депутираца а сви се слажу у томе, да је то само детинарија што су пос. приликом дебате о школским законима изашли из седнице, а после се ома натраг вратили. „Газета Нар.“ о том овако вели: „оста- вили дворану па на пољу око врата чечити, то није је каква важан политичан акт, није је каква импонујућа демонстрација.“ То је го- тово тако као кад се дете узјогуни па изађе на поље и неће да уђе унутра а све га копа што је изашло и само чека, да га мати још једанпут зовне унутра. Заиста, да су Пољаци замолили да се натраг врате тешко да сви неби то учинили. Но није ни чудо што се тако депутирци пољ- ски владају, кад се помисли каквих људи међу њима има, људи који немају ни части ни по- штења, него им је само до свога интереса стадо. „Све изгубити нема Галиција од својих депу- тираца, вели „Даженик“ сад се само може рећи: „Част изгубљена све изгубљено.“ Но ипак није „народ овим поштитен, него „они лажни про- рочи“ она „себичњачка странка“ која се дала саваравати од министарства са концесијама за банке и жељезнице, па интересе вемалске сво- бани и жељезнице, па интересе вемалске сво- бани себичним користима жртвовати. Заиста је то грдна срамота, за сваког, којо образа има, кад сама влада каже, да је најбоље средство да се задрже Пољаци у државном сабору, ако да се резолуција пре питања о концесијама за жељезнице мсте на дневни ред. „Сва земља вела на свршетку „Даженик“ треба сада да се велигне против те себичњачке странке, сва земља треба да прекине једанпут са тим „лаж- ним пророцима“ који сно држе за пророчанство, што њима самим гористи данаша.“

Престолна беседа није од свију странка у Угарској добро примљена. О владиним листовима

нећемо ни говорити, то се само по себи разуме да је овима, све што је у њој добро и право, него ћемо навести шта мање зависни ил сасвим независни листови о њој говоре. Разлика је, вели Хазанк, међу прошлосту и садашњосту та, што је до сада сама круна сметала унутрашњем развоју, а сад она гони напред. Хазанк се даље нада, да ће реформе радикалне бити, и да ће и све сметње бити уклоњене, које долазе са садања државоправна темеља. „Пут је отворен,“ завршује Хазанк „пођимо на посао.“

Хону није право, што се најновија промена устава сматра као свршена ствар, јер вели: у земљи се то држи само за експеримент, дакле још се мисли о том говорити и уређивати. Што се тиче тога, што се вели у престолној беседи, да је нужна организација судова, то каже Хон свако мора признати; уједно се ра- дује овај лист, што се мисли реформисати горњ- њи дом. Мађарушаг није задовољан само са унутрашњим реформама, он вели, да све реформе неваже ништа, кад се на песку зидају. Тога ради ниште он, да се државоправни темељ из- мене и поправи и позива сабор, да у адреси изјави како народ није задовољан са осовом поравнања међу Немтом и Бечом. Уједно вели Мађарушаг, да оважа да у престолној беседи нема говора о подпуној слободи вероисповеди. „Нови Фредемблат“ данаша вест, да ће цар рајхсрат пре Духова престолном беседом де- финитивно затворити.

„Јединству“ јављају телеграфом из Париза, да је друштво за друге жељезничке на истоку обвасало се, да ове онде надевеке са пругама Србијанским где Порта и Србија за добро нађу. Даклем у том се питању и на Србију оверћу, и тим признају право Србији да може сама трговачке уговоре правити с киме и како оће, али и ово је признавање неподпуно, јер је условно, питање је сада оће л Порта и Ср- бија бити сложне при одређивању, где ће се пруге настављати.

„Нови-Сад“.

После рестаурације.

„Рестаурација“ магистрата и представни- штва у Новом Саду свршена је, магистрату је предана управа вароши, комесар одлази, и фактично већ је престало, а данас - сутра и формално престаје изузетно стање у Новом Саду.

Десет месеци дана ширила је самовоља крила своја над Новим Садам — да ли је та- лог свој за собом оставила, да ли квацац не- слови замесила, то ће даљи течај ствари по- казати. Ми ћемо сад да бацимо поглед наш на поље јавног живота у Новом Саду, и на за- датак, који обновљеном варошком обштинству предстоји.

Нови Сад као слободна краљ. варош, али уједно и као муниципија србског духа и зна- чаја, има троструки задатак: на политичном пољу, на пољу народности србске, и на пољу унутрашњег административног обштинског жи- вота.

Интерес политични веже нас са осталим суграђанима државним, интерес народности са осталим народом српским у Угарској, инте- рес унутрашњи варошки са осталим суграђа- нима варошким.

Да видимо пре свега, шта захтева интерес народности србске у Новом Саду? Захтева пр- во то, да је српски језик у варошкој муни- ципији званичан. Сад је српски језик ванста званичан; записници магистратски и обштински седница воде се српски, и ови се последњи са- мо у преводу поднашају министарству; језик целокупне манипулације у ручном протоколу, у књиговодству, у архиви, у грађовници, у различним касама српски је. Нов закон о „на- родности“ пак прописује, да се записник пред- ставништва води изворно на мађарском језику, па тек на захтев петине и на другом ком језику; по новом закону имају сви званичници у унутрашњем званичном кругу радити на ма- љарском језику, изузимајући оне, који не знају мађарски; по и њовим извештаји и други списи имају се министарству и у мађарском преводу саобштовати; по новом закону у судовима, и саобштовати; у самим изабраним судовима унутрашњи је пословни језик мађарски, и ту се не узима обзир ни на оне званичнике, који мађарски не би знали, по том би дакле не само ресервити у својим извештајима, и званичним деловима

сваковертни протокола, и бележници у седни- цама, него и манипулациони судски чиновници безусловно морали мађарски језик употребља- вати; у грађовници имао би по новом закону мађарски језик пословни бити.

Ово се у Новом Саду не да извести. Сам записник вар. представништва не може се из- ворно водити, аутентиковати, дакле ни на ма- љарском језику из простог узрока, што пред- ставници незнају и неразуму мађарски, и то и српски, који су Немци, и Славени. Баш кад би се за аутентикацију особени одбор саста- вио, и за тај не би се довољно чланова нашло, а аутентикација губи своју вредност, и аутен- тичност, кад би је све једна те једна неколи- цина предузимала. Закон, кој је због особени околности неизведив, не може се ни уводити, него би се имало задржати постојеће стање, имало би се препреке влади саобштити, и ује- дно сабору петиција поднети, да се дотични неизведив закон без оклевања промене, и поправи.

У Зарандској жупанији, где је вел. жупан Роман, и поджупани Романи, жупанијска је конгрегација такође закључила, да се фактично стање одржи, и да се записник жупанијске скупштине изворно на романском језику води.

Обновљено обштинство требало би дакле у првим седницама своима закључити: да се у Новосадској муниципији због особени околно- сти, што ни у варошком обштинству, ни у вароши мађарски језик није обичајан, и разу- мљив, у унутрашњем званичном, пословном, и манипулационом званичном кругу задржава по- стојеће штатутарно, фактично, и практично стање у погледу језика, и да се нарочито са- бору журна петиција поднесе, да се пре свега, и без изчекивања на даљи течај питања о на- родности поправи тачка закона, по ком се за- писник у муниципијама без обзира на вољу већине на мађарском језику изворно водити, и аутентиковати има језик мађарски.

Осим тога знамо, да је закон о „народно- сти“ у обште такав, да немађарске народно- сти ни у најмањој мери задовољити не може. Ми Срби морамо по томе питање о народно- сти за отворено држати, т. ј. за тако, о ком се и опет мора реч на сабору говорити, док год се повозно не реши, исто тако, као што и Мађари она државоправна питања за отво- рена, и новој расправи подложна држе, која није на њово задовољство решена. Муници- пија има право, и сабору и влади своје задо- вољство, или незадовољство са донетим зако- ном изразити, и путем петиције исказати, да се дотични закон на боље промене, као и друге муниципије на подпору у том позвати.

Обштинству дакле предстои, да у првим седницама своима закључи, да се уг. сабору изјава поднесе, да ово обштинство са законом о „народности“ нимало задовољно није, да по томе то питање за отворено сматра, да об- штинство усваја предлог о „народности“, кој је србско-романска мањина пређашњем сабору поднела, и жели, да сабор на основу истог предлога питање народности на ново у прет- рес узме, и реши, или да министарство по- зове, да у смислу томе нов предлог сабору поднесе; а и самом министарству ваљало би представку поднети, да оно нов предлог о „на- родности“ у горњем смислу сабору поднесе.

Исто тако имало би обштинство особено србско питање и опет покренути. Како се ни влада ни сабор на то питање ни осврнули нису, и како је Њ Величество српским депу- тацијама обећало, да ће србско питање сабору предложити, чим се уставно стање поврати, то би сад крајње време било, да једна депу- тација Њ. Величеству представе, и са опомен- ном на горња обећања замоли, да би изволео својој влади налог дати, да особени предлог о србском питању на основу, и у духу закључења срб. конгреса од год. 1861. поднесе. Ми- нистар Авдраши рекао је истина неком при- ликом једном од српски посланика, кои га је на то опоменуо; да у уставној земљи и при парламентарној влади нема краљевски пред- лог, какве је Њ. Величество у валу корист учинити обећало, но само владини предлога, а влада да неће за Србе особени предлог чинити, то ипак примећујемо, да згиста у уставној држави може владатељ и саму парламентарну владу позвати, да у каквој важној ствари предлог учини, и да би ова или то учинити, или одступити морала. Главна је, да видимо,

како са највишим обећањем у том погледу стоимо. Новосадско обштинство позвано је у првом реду, да у том правцу кораке учини, и друге србске муниципије на подобни посту- пак позове.

Што се народни заведења у Новом Саду тиче, ту нам народно позориште стои у пр- воме реду. Како је крајње време зидање зграде за народно позориште, ту ваља без оклевања поновити закључење и представку пређашњег обштинства, и заискати од владе и опет по- тврђење поклона, кои је варош народном по- зоришту у плацу учинила. Сад поред досадашњ основа имамо и тај разлог, да је међутим пе- штанска варош мађарском народном позори- шу плац у вредности од по милиона фор. поклонала.

Што се варошке реалке тиче, и ту би ва- љало комисију изаслати, која ће на ново у протрес узети, да ли да се реалка у другу какву грађанску школу претвори, или као така преобрази, у оба случаја тако, да је и србској деци од користи, да је т. ј. и србски језик правилно наставан језик, и по томе и сам пер- сонал учитељства тако састављен, да учитељи могу и на србском језику предавати.

Закључење пређашњег обштинства о зи- дању зграде за србске народне школе ваља ов- године извршити, и на то и прелиминар од пређашње године употребити.

У интересу вароши и варошки грађани има више ствари, које би које обновити, које покренути требало.

У првом реду стои то, да Нови Сад до- бије суд, кој би имао округ и делокруг жу- панијског суда, или ти седрје.

Судска организација предстои, министар правосуђа готов је јамачно са своим предло- гом, и незнамо, да ли је и Нови Сад у пред- логу као место једног првостепеног окружног суда — али још времена има, да се у том поправи, и допуни предлог, па ма и онда, кад предлог пред сабор дође.

Зато би ваљало, да обштинство неодложно закључи, и влади представку, и сабору пети- цију у том погледу поднети, и саму депутацију изаслати, која би и министру, и поједи- ним упливним члановима сабора ствар предо- ручила. Ако ће особени менични судова по- стојати, и таки би један требао за Нови Сад као место дољег предела, у ком се трговина усредсређује, и у ком би циркулација менца јака била, да меничног суда има. И за сам апелациони суд могло би се тражити, ако ји више буде, а министар правосуђа рекао је приликом, кад је депутација Новосадска тога ради код њега била, да ће он при дефинитив- ном увођењу судова бити за више, и то не само за 8 него и за 12 апелациони судова, а ми додајемо, да би од толико апелација за цело једној место било у Новом Саду за Бач- ку, Торонтал, Барању.

Исто је тако важно за Нови Сад питање ерарског зајма. Овај би предмет такође поно- вити требало. Пређашње обштинство успело је до тога, да је екекуција обустављена, и да је мађарски министар финансије депутацији „у изглед ставио,“ да ће бар капитализиран интерес опростен бити, а за одлађивање ка- питала да ће се нови дужи термини дати; међутим није ни то искључено, да ће се и капитал или у свему, или од дела ониха о- прстити, којма су год. 1848. куће у подоб- ној вредности изгореле. Деак, Венингер, из- ражавали су се у подобном смислу, а нећемо да уземемо, да је Деак навалице о немогућим стварима као могућима говорио; министар фи- нансије Беке обрцао је, да ће од своје стране све учинити, што мађарски министар финан- сије за добро нашао буде, као што су обојца телеграфски и екекуције обуставили. Сад би ваљало ту ствар и пред уг. сабор донети, и то пре него што би делегације заселе, јер је Новосадски ерарски зајам централној каси за заједничке трошкове уступљен, и само би де- легације у том што наређивати могле; уг. сабор пак могао би или исти зајам на лист Угарске узети, или поднесу му петицију делегацији својој уступити. Подобну би петицију ваљало у прирави држати за делегације, кад се скупе, а депутација, која би ради суда ишла, могла би исту ствар код владе пожу- рити, а код упливних чланова сабора препоручити.

Напоследку како сад изтиче аренда ригско земље, добро ваља отворити очи, како ће од сад

та скупо плаћена земља бити на корист вароши с једно, али и на опште добро грађана, особито кои земљу раде, с друге стране да не буде штете и процеса, као што је било.

У даљем реду стоји зидање варошке куће, касарне, на коју би се цел могло обратити онај део шуме, које је уништено у пређашњем општинству закључено.

Што се политичног задатка вароши тиче, ту у првом реду стоји избор посланика на уг. сабор, где ваља настојати, да се Србин избере, и то од слободоумне народне странке. Ако се при варошкој рестаурацији из разни варошки обзира и уступило главном месту тако званим Деаковцима, то се при избору посланика учинити неможе и неће, јер ту долази не толико варош као така, као корпорација у питању, него је то стар поједини грађани; ту ако би и „ризикувано“ било, да оде на сабор који није Србин, мање би штете било, него кад би немачки магистрат у Новом Саду био, веће, и праве би моралне штете било, кад би отишао на сабор истина Србин, али или неуоуздан, или човек владине странке, који дакле ем' би се у пракци позитивног закона о „народности“ држао као пијан плота, ем' не би ни на сабору могао, умео, или смео за поправку тог закона, као и за олакшицу грдни терета говорити. Међу тим није опасност, да би Несрбин отишао, баш кад би неколицина, па ма и петдесет, или стотина Србања одделили се, или код куће остали, јер ће већина србске странке огромна бити, и на слободоумној србској странки је сад да покаже, да је и дело рестаурације било излив њене слободне и добре воље, а не моралног притиска ма с које стране, и да влада није у Новом Саду моралну победу одржала, као што неки њени органи ликују.

Напоследку има обновљено општинство и тај задатак, да се тегаба, које су се у течају изузетно стања у Новом Саду нагомилале, у једно скупе, и пошто је течај ствари показао, да лека код владе није било, да тегаба ове сабору поднесе, да сабор реши, је ли уставно и законито, што је влада у Новом Саду за десет месеци дана радила. Прва тегаба, што је комесару дата била власт суспензије и субституције часника, била је већ на сабору, и сабор је поступио министра из два обзира одобрено, једно, што су изванредни детаљи на граници монархије, у Београду били, и што је ондашња београдска влада сумњу на начелништво Новог Сада бацила, друго, што је министар по резерви комесаровој сам казао, да је у Новом Саду „највећа несигурност личности и имања“; сад се показало, да су оба две предпоставке неосноване и лажне биле, јер нити је било трага београдској катастрофи у Новом Саду, нити је ту било несигурности личности и имања, но увек пре и после тога највећа сигурност; напротив комесар је без овлашћена икаквог суда за дуго времена вршио незаконито судску кривичну власт, и затварао је невинне људе без икаквог основа, и тим је најсветије право човека, сигурност личности повредио. На основу тога може се на ново тужити на изасланство комесара, које није ничим оправдано било, тим више, што је сам министар сабору обећао, да ће му резултат саопштити, а и то до краја сабора учинио није.

Друга је тегаба: касирање магистрата и представништва без икакве кривде, без икаквог преслушања, било поједини, било корпорације, но само на основу тога, што је као бајаги тужбе било противу пописа бирача од год. 1867. по која је тужба била већ чрез вел. жупана бачког испитана, и од владе давно решена, тако, да није ни могла бити предметом нове расправе и решења. Министарство, које јурисдикцију после године дана обстанка из таквог ништавог узрока касира, дужно је за то одговора пред сабором. Трећа је тегаба начин поступања г. комесара за време, од како је представништво касирао, наиме што је гасирао по Новом Саду, сваки час солдате реквизирао, и конвоирао до без икаквог повода, основа, и разлога, што је издавао налоге за исплату новаца на варошску касу противу закључења општинства; што је безаочно грађане и часнике у званичној служби; што је позивајући Пишколића истога за капетана поставио, и није се обзирао на тужбе грађана противу злоупотреба његови.

Четврта је тегаба, што је министарство пречило рекламациони одбор у вршењу свих законитих дужности; што је наредило, да и страни имају право бирача, које ни у закону, ни у обичају није основано; што је иначе наредбе издавало, приписивало бирачка својства, и начин доказа и поступака; што је председништво рестаурације на комесара пренело, и овога и самој већ изабраној општини за председника наметнуло.

Једном речи: што је влада слободну краљ. варош Нови Сад за 10. месеци дана у изванредном, ничим неоправданом стању држала, тим устав, закон, и муниципску аутономију повредила, и толики новац на то безразложно потрошила.

Јамачно општинство неће све то забора-

вити само зато, што је комесар напоследку онако поступао, како је већ морао, неимајући ни куд ни камо. Заслуга победе над притиском и свима плеткама припада народу србском у Новом Саду, и као победитељи можемо опростити, што је ком лично учинено, али никако, што је Србству на срамоту у Новом Саду чинено.

Нов атентат у Србији.

(Свршетак).

Ево шта се у главном каже у анонимној прокламацији коју су 1867. г. непријатељи наше народне слоге и будућности расписали:

У почетку се просипа ниска поука да на заслужну династију Петровића. Затварају се неблагодарне очи пред јуначким заслугама в. војводе Мирка и патриотским врлинама његовог сина кнеза Николе, па онда се банају свакојаке беди на њих и узвикује се: да онакве „але среће и муке“ (тао што бајаги у Црној Гори од владе долазе) нигде „на кругу земном нема“. Ако азијатски варвари, недаду Црној Гори мира, који би јој нуждан био, па да друштвено и политично напредовати може, непријатељи в. војводе Мирка и кнеза Николе, нестиде се доказивати, да томе злу нису криви варвари који вечито немир и рат замећу, него соколови Црногорски, који сву своју снагу и свој живот залажу у одбрану народне слободе од столетних врагова и душмана Србства. Клеветачући тако честитог кнеза и бесмртнога Мирка интриганци који су прокламацију писали, позивају кнеза Михајла, да им пошаље „једнога управитеља који би у Црној Гори управљао,“ пошто би се збацила са престола династија, коју је народно поверење и престо довели, и која се тако сјајним заслугама узнеда до висине положаја свога.

Ми смо у своје време и ту прокламацију и оне дописе који су у њеном смислу у „Напредку“ излазили, означили у „Застави“ као доло интрига управљених противу будућности Србске; а такве интриге имају се тим строже осудити, што су се оне развијале баш у оно време, кад је најнужније било братско споразумљење између кнеза Николе и кнеза Михајла, и кад су сви јужни Славени били упрли очи на та два кнеза, да би их обојицу испод руке на заједничком пољу патриотске радње видели.

Наше никад није било, нити ће бити, да уображавамо опасности где их нема; али, кад бацимо поглед само на неколико последњих година радње којој занати дружина „Напредка“, кад видимо како начелници њени и на Цетињу, и у Београду, и у Новом Саду, и са Турцима и са свима непријатељским владама противу интереса и слободе Србства интригују, и кад, најпосле чујемо, како они и најчистију радњу и најпоштенније намере правих родољуба и омладне Србске сваком приликом и систематично опрњују, подмећући другима оне издајничке и интригантске планове које сами на својој продајој души носе: онда би се огрешили противу општег интереса, ако неби обелоданили факта која казују да су Београдски дописници „Напредка“ и њихови Новосадски другови за све и свашта способни.

У „Дели Телеграфа“ означаје се „Напредка“ као „панславистички орган.“ То је погрешно, уколико тај лист стоји на услузи ономе ко више и плати. За ових неколико година, па колико је пута своју боју промену! Он је „панславистички“ толико, колико и мађарски орган; нађели се сутра ко ће више платити, он ће и панславизам и мађаризам онако исто, као и Србство изневерити.

Ако се у „Дели Телеграфа“ пророкјује, да ће „партата Карађорђевића над фамилијом Обреновића победу извојевати“: то се има приписати поглавито Бечком извору тога листа. „Неказује баба сан како га је снгле, него како јој је мило.“ Да би се баш и потврдило оно, што је пред судом у Пешти тврдио познати Турски паша из „Напредкове“ дружине, да би т. ј. дружина то у истини била радила за повратак династије Карађорђевића на престо Србије: олет се нема бојати, да ће се икад таква радња успехом крунисати.

Истина је, да се на војску стојећу као и народну, у Србији мало ослонити може; али, то важи само за неваљалу владу и великаше који вулум по Србији праве и народ гњече и глобе, на место да његову слободу и његове интересе чувају и бране. Ми смо приј готови, да осудимо свако неваљалство у Београду, долазило оно оздо или озго; али баш зато што свако неваљалство без разлике оних од којих оно долази осуђујемо, морамо вагда пробудивати најкљу противу оних, који и кад на неко зло прст свој пружају, нечине то што би добру ради били, него једино у намери, да би они дошли на место оних, за које веле да власт злоупотребљују, и да би тада двапут више народ гњечили и глобили. Прошла су она времена, кад се у Србији све сводило на голу промену личности; што се данас у Ср-

бији хоће, ово је: да се систем владе промени, да се на место досадањег, братском крвљу окаљаног, народним гласом проклетог угњетачког и вулумћарског система, уведе систем народне самоуправе, систем уставнога, које слободу своју и свакога ујамчују, које уздижу контролу и суд јавног мишљења над делима владе, и чине да воља обшта, изражена слободно изабраним представништвом народа, суверенски господари на заједничком огњишту свију Срба. Не ко ће, него како ће се владати: то је данашње питање Србије. Крвава искуства ударила су свој печат на то питање; тешко ономе, ко се усуди да покуша што противу тако скупе науке искуства, па ма ко он био!

ДОПИСИ.

А. Из **Пардањског** бирачког среса. Како мађарска влада уставну слободу схваћа и тумачи најасније се види из њеног владања према слободоумној странки при изборима посланичким.

Нема влада изборног среза ди влада није на слободоумну странку пресије чинила. Но што се у пошем срезу починило, то се у давањем веку само у тужној Босни под владом Осман-паше догодило може. Да неспоминем сва она ниска сретства, којима се влада у овом срезу послужила, да би са својим кандидатом продрела, навешћу само један чин, који се код нас пре неколико дана у слободној уставној Мађарској случило.

Кад деаковци у својој намери никакво успети немогоше, то се у последњи час нечему досетили и мислише тиме извесно народ заплашити и за себе придобити. Ни пре ни после већ на два три дана пред сам избор заиђе неки Коста Јовановић са четир жупанијска четника по српским селима и почне през утеривати, према да је обичај да се порез у јесен утерује, кад сељаци своју рану приберу. Људи по сели у ово доба године у највећој оскудици новчаној живећи, немогоше захтевају власти задоста учинити, на које им поменути званичник сву марву у порез попише. Но да је поменути чиновник само своју дужност вршио неби му ништа замерили, али он играше том приликом улогу највећег кортеша владиног. Свауда је он дао приметити да се та строга мера само зато предузима, што су бирачи левичари. Но највећма је у Иванди беснио. Чим овде стиже пође од куће до куће и поче људма марву у порез пописивати. Том приликом мирне и поштене људе грљом и псовком прудуреташе и безобразно викаше: Ви сте људи бесни, буњице, ви сте цару неверни, и шта ту још није било! На више места питао је: Јел и ова кућа за Николаја? — На ручак и вечеру послале жупанијске четнике местном свештенику У. П. који је у овој општини јако настојавао да се одлуке Велико-Бечкеречке конференције пригле. То је власт врло добро знала, па кад није могла овом честитом свештенику друкчије наудити, а онога удостои ексекуцијом у нади, да ће га бар тиме од даљег рада застраниати. Но није све то, тек сада најлесне долази!

По свршеном свем послу понуди „горехваљени“ званичник кнеза и неке општинаре да приме кокарде владиног кандидата. А када ови то као поштени и свесни Срби никакво учинити нехтедоше, поче он претити да ће све продати, што год ди нађе. После тога оде у бирг и поче људе за владиног кандидата врбовати плаћајући сваком оном вина и пива, који је понуђену му кокарду за шешир придено. Те тако наврбује неколицину, који примањљивом вину и пиву одолети немогоше. Ту се тек тај господин размислао. Грдио је без обзира све поштене народне људе, а владу је у звезде ковао, па ни српски Бог није од њега на миру остао. Увече остави Иванду мислећи да је своју мисију срећно извршио. Али се јако превари, јер и они, који се пићем ладоше обманути, брзо се покајаше те одма после одлазак његовог кокарде поскидани и подераше.

Ми сад питамо шта значи она министарска наредба, ди се вели да нико претњом или каквим другим притиском на бираче утицати не сме, кад се сами званичници тамих сретствима служе? — Ми мислимо да ћемо ласно сами одговорити, кад кажемо да се та наредба само на слободоумну странку односи, као што има доста примера да се овај или онај бирач само зато са биралништа у затвор одратно, што се само усудио левичарином кандидату „живно“ повикати.

Но поред свег притиска народ се српски у овом срезу није дао на странпутицу навести, него је сав листом левичару и човеку, који се свечано обећао да ће за бољи закон о „народности“ на сабору делати, своје поверење поклонило. Ма да је три дана пред избор непрестано крша лапа, и да је пут тако тежак био, да неможе бити горе и поред све сметње што су бележници и кнезови на више места као н. пр. у Срб. Сент. Мартоу правили, ипак је свесна Србадија са свију страна биралниште походила, да своје бирачко право по свом уве-

рењу употреби. Војска је била из Темишвара дошла, но није ни мало нужно било, јер се народ примерно владао изчекивајући резултат гласања. Око подне приступи се гласању, што се око два сата после поноћи сврши. Наш г. Николај добиде том приликом 1723 гласа, а владин кандидат 665. Одупевљење од стране левичара беше неописано, а деаковци се покупише. Особито је лепо било видети, како седином украшени старци под српским барјацима уз гајде српско коло воде.

Ето тако и у овом срезу одржа народна свест над силом и интригама своји противника сјајну победу.

У **Каћу** 11. апр. Частна конвисторија наредила је за администратора друге наше парохије свештеника г. Ђ. Стефановића. Овај је човек бољестан и неможе да одправља свештеничке дужности, те је зато на његово место ч. конвисторија наместила другог свештеника. Од ове двоце није ниједан парох, јер није ни један иншталиран. По саборским закључцима ди су два парох, па је редуција наређена обонца су пароси дотле, док се једна парохија неупразни. Како ми немамо два пароха, то је већ могуће једну парохију редуцирати. Закон одређује да капелан, што је у ствари оде место г. Стефановића служећи свештеник има добити половину од одређене плате пароху кога заступа, и тако ми би имали плаћати само капелана. Осим тога по саборском закључењу болесни и немоћни свештеници имају се из Јерархског фонда издржавати, па тако никако није Каћ дужан два свештеника издржавати на парохији, које и нема јер треба да је већ редуцирана, што би најамачно и било, да неседи у двору моћни заштитници г. капелана, који су тек највиша санкција, јер што они нећеду то неће бити ма га толико пута његово Величанство санкционирало. Редукијом би био олакшан терет општини а и јерархском фонду принала би сесија, те би се и он умножио.

Држећи да би већ било време да се једанпут све замршене ствари расчисте напомене једном приликом председник црквене општине наше, како би нужно било, да се зна шта је са другом парохијом овдашњом, почем је дочуо од самог капелана овдашњег да је он парох ове друге парохије.

Одбор закључи да се упита конвисторија да објасни црквеној општини како стоји са другом парохијом по црквена скупштина облетана од капелана неусвоји овај предлог, и тако до данас нит је питана конвисторија нит се што на чисто зна.

Из **Буковца** 17. априла. Наше место изашло је на глас као најгоре место у читавој Фрушкој гори. Но није ни чудо кад се помисли како се с њиме мађијски поступа. Ево већ од прве недеље поста од како је наш свештеник умрло па до данас на велики четвртак не би само две службе у цркви и то једна друге недеље поста а друга о Благовести. Цело остало време нити бејаше службе ни вечерње, о преосвећеним службама сваке среде и петка и да не говоримо. Све ово не би нас толико бололо, да смо гдегод у пустињи каквој где на десет миља једно село од другог стоји, али ето управо под носом смо Сијону светом, и опет нас преврћају, заборавају и напуштају они, који се вале, да им је стало до напретка душевна у нашем народу, до црквене реда и благочестија. Каже се да је наше место покварено да не поштују млађи старци, да је као негда у Инђији у земљи проклетој, а како ће нас наши млађи поштовати, кад и ми не можемо и немамо зашто своје старци своју духовну власт да поштујемо. Ако ми нисмо добри не мора зато власт бити рђава, ако се ми не држимо реда, не мора зато и власт бити савољна. Ми не ћемо једног за свештеника кога нам власт намеће, па ако смо ми јогунасти не мора зато власт бити осветљива. Ми другчије не можемо ни схватити, што нам бар док се парох сталан не нађе не пошљу привремена, него да нам се свети што нисмо пузећи робови, па да за срећу држимо и кад нас бију из двора, само зато што то света дворска рука чини, или зар је то из љубави што нас дворски протосингел обешњацима назива, кад идемо па молимо, да нас не оставе сироте, но да нам што пре пароха даду. Ако ми нисмо добри, ваља нас исправљати а не обешњацима правити. Има и код нас честитих људи, да их само толико у двору има, али која вајда, кад се управо иде на то да не будемо честити. Ето једно своје дете морали смо без пароха саранити (!) па какав је то пример? Рђав. Ево шта неле напи људи на то: Кад можемо једно можемо и све, кад сме бити да се један Хришћанин без свештеника сарањује, сме бити и да сви, и онда нам не треба ни свештеник, онда нам није нуждан ни владика. Ово је заиста жалостан појав. Код толиких манастира унаоколо, па да се не нареди један калуђер да администрира удову парохију; на то се не може изговарати да ови нећеју, ако ико ал ови су се закљели на робску послушност. Ако се то није

учтиво се умољавају да станове своје своје-
вљиво осветле.

Трећи дан Ускрса: У подне банкет у
друштву за радиност са бандом, а на пољу
коло и опште весеље — док устраје.

У Н. Саду 19. априла 1869.

Одбор за ову свечаност.

Поклони на срп. нар. позорште.

1. Г. Ђорђе плем. Новић у Новом Саду покло-
нио је једну златну униформу са златним огрлицом,
једне беле чакшире од које са златном портом, је-
дан шешир на два рога са позлатом, једну шаду
и два опасача од злата.

2. Ваца плем. Јовновић и плем. Павле Јагодић
из Панчева поклонили су више пара нових рукавица
разне боје и многе друге ситније ствари за украс
гардеробе.

3. Н. Радишић, Ш. Поповић и још неки неиз-
меновани родољуби из Сомбора поклонили су 12 ко-
мада пера за шешире од разне боје; 11 златних и
сребрних кишњаци; 11 комада свилених панталка;
4. комада златних и 5 ком. златних панталка; 1
ком. црних посребрених уских панталка; 7 игала
са сребрном главом; а 21 пар шугања.

4. Ваца Мороквашић, трговац у Сомбору 1 ком.
белог вуненог плиша за јануше.

На свима овим родољубивим поклонима најав-
љује управа српског народног позоришта своју
најтоплију захвалност.

Управа српског нар. поз.

Књижевне вести.

ОМЛАДИНСКЕ КЊИГЕ.

Јавља се поштовној публици, да је „Омла-
динска Заједница за г. 1868.“ из штампе
изашла, и да се сада везује, а од „Омла-
динског Календара“ сада се печата по-
следњи табак и за који дан изаћи ће са свим
готов из штампе.

Чим обе ове књиге готове буду одмах ће
се разасиљати њихово започети.

Силни нагомилани посао у штампарији а
мало радних снага узрок је што те књиге ни-
су све до сад угледале света.

Како ретко које лето прође да се на у ком пре-
деду а особито у и топлим крајевима колера не
појави, на често и околина зарази, то је од прехе
потребе; а особито тамо, где лекара нема, илати
при руци какво упуство како би се човек од те
заразе сачувао него.

Један од највештијих српских лекара, да под-
мари ту потребу написао је књижицу: „О владе-
њу за време колере“ којој је девиза „ко се чува
и Бог га чува“. Књижица ова штампана је у Плато-
новој штампарији и може се добити по 10 н. Пре-
поручујемо нарочито родољубима по Босни и Хер-
цеговини и Црној Гори, да је не давно колера у-
жасно беснила, да се потруде да ову књижицу по
народу што већна расте, а и у нашим краје-
вима неби на одмет била.

Злу нетребала аа добро је за рана у кући је
знати.

Уписаница на књигу:

„Ко греша, роб је греху“,
јављам, да се иста штампа, и да ће се светле
недеље разаслати свима ко се досад претилати
или се до Ускрса претилати.

Браћу учитеље и све пријатеље дечије књи-
жевности умољавам поново; да се потруде око
скупљања претилатина.

Димитрије Јосиф
учит. у Н. Саду.

РЕД ПЛОВИДБЕ

Путнички пароброда из Новог Сада
од 3. априла 1869.

У Земун и Београд: недељом, понедељ-
ником, вторником, средом и суботом. у 8 с. изј.
У Земун Београд и Оршаву: четвртом у
1 сат у јутру.

У Пешту: сваки дан у 12 сати у подне.

Цртљаг се прима само до најпосле пре по
сата пред означеним доласком лађе.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

Кикинда 14. апр. Шеница најбоља 88 фун.
3 ф. 60 н. Рам најбоља 78 фун. 2 ф. 20 н. Јечам
први 66 фун. 1 ф. 70 н. Зоб прва 44 фун. 1 ф.
50 н. Кукуруз 72 ф. 1 ф. 70 н. Прво брашно 11 ф.
3а величке брашно 9 ф. Бело брашно 7 ф. 40 н.
Лебно брашно 7 ф. Грашак 6 ф. Сочиво 6 ф. 40
н. Пасуљ 5 ф. 50 н. Крошмир 1 ф. 50 н. Сена 2
ф. 50 н. Палева 1 ф. Дрва 18 ф. 60 н. Угљена 1 ф.
10 н. Лојине свеће 36 н. Сапуна ф. 32 н. Говедина
21 н. Со 7 н. Вина ома 40 н. Пива 24 н. Ракије
ома 80 н.

Пешта 17. априла. Цена рани: Шеница бан.
83 фун. 3 ф. 40—3 ф. 55 н. Шеница потиска 83
фун. 3 ф. 50—3 ф. 65 н. бачна 88 фун. 4 ф. 50—4 ф. 60 н.
Рам 80 фун. 2 ф. 80—2 ф. 40 н. Јечам 72 фун.
2 ф. 45—2 ф. 70 н. Зоб 50 фун. 1 ф. 75—1 ф. 85 н.
Пасуљ 85 фун. 3 ф. 50—4 ф. Проја 80 фун. 1 ф.
30—2 ф. 50 н. Реница 75 фун. 5 ф. 50—6 ф.

Старе воде: Пешта 16. апр. 7¹/₂ п. н. п. вре-
ме суво. Пожун 16. апр. 7¹/₂ п. н. п. време суво.
Токз, 16. апр. 14¹/₂ п. н. п. време суво. Сегедин
16. апр. 13¹/₂ п. н. п. време суво. Арад, 15. апр.
0¹/₂ п. н. п. време суво. Осек 14. апр. 7¹/₂ п.
н. п. време суво.

Курс бечке берзе.

Акција народне банке	6195
5 ⁰ / ₁₀₀ металки	6195
Вајам народни	6180
Дунаји	679
Аустријско сребро	12280

Уредник и издавалац др. Свет. Милетић.

ОГЛАСИ.

Један помоћник

који је у овој вароши у трговини у којој се
на велико продаје, кондиционирао, и један прак-
тикант, имају места од Ђурђевдана у својој
трговини.
84—1—3 ЂОРЂЕ РАКИЋ.

Један штампарски ученик

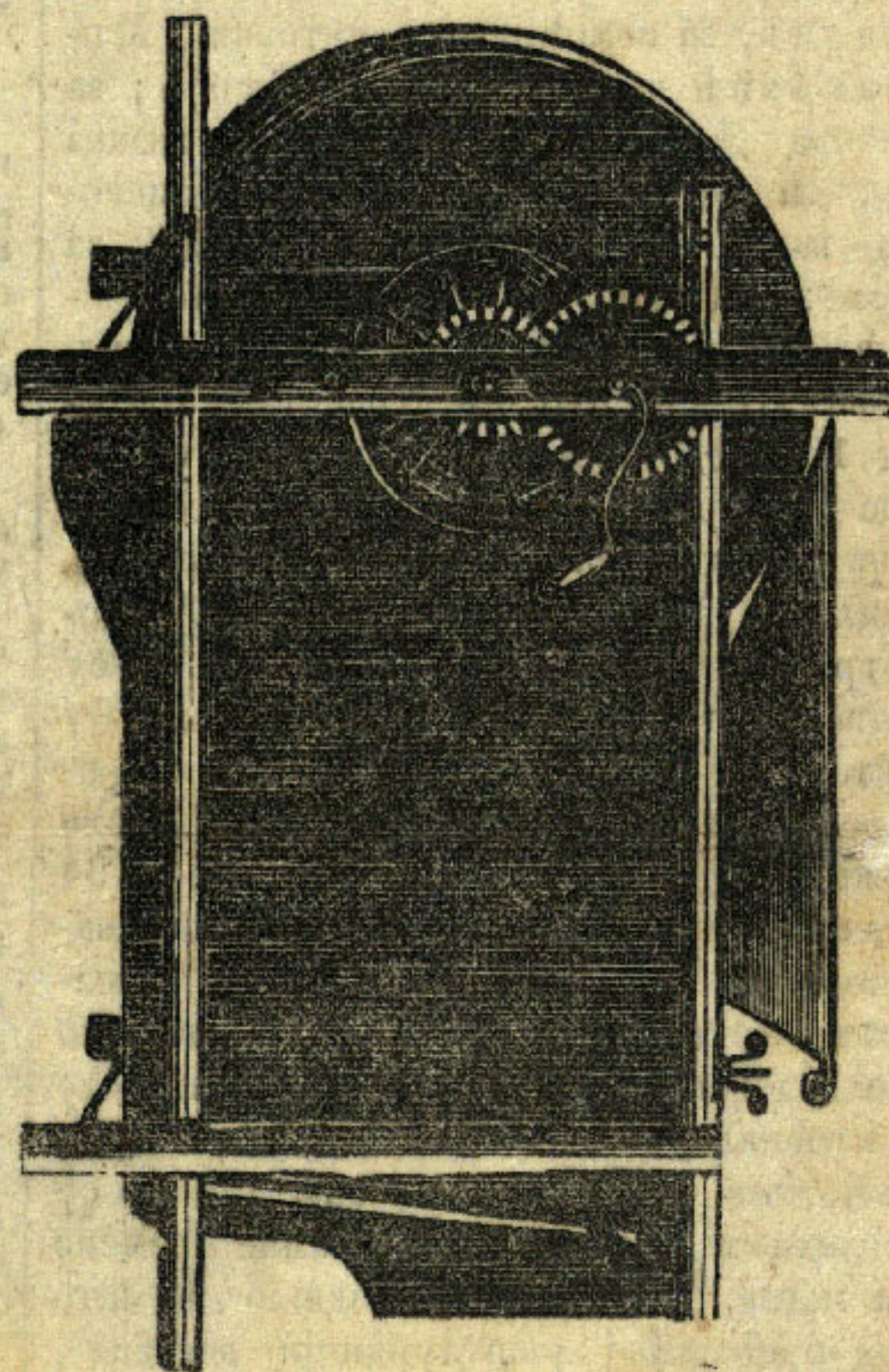
тражи се за Платонову штампарију.
Ко је рад овог да се прими, треба да донесе
сведочбу од 4 нормалне класе. Они који су једно
гимназиску ил реалну класу свршили, могу се бо-
љим условима надати.
У Новом Саду 18. апр. 1869

83—1—3 ЈОСИФ КАРОЉИ,
закупник.

Од ускрса у недељу по-
чињући биће сваки дан у
ШУЛОВОЈ БАШТИ
и топли јела. С пошто-
вањем А. Вагнер.

НИКОЛА ДУСИНГ

СТОЛАР И ЗГОВОРИТЕЉ ВЕТРЕВАЧА
У НОВОМ САДУ
на свињској пијаци куће бр. 2030.

препоручује своје добро и практично начињене
ветреваче и друге столарске послове.

Усуђује се особито п. н. пуб. пажљивом
учинити на своје ветреваче (решета), које из
жита чисте сав жижак и другу нечиноту.

Свака наручбина на страни шаље се уз
нахнаме, кад се најпре положи капара.
66,1—12.

Адријатско осигуравај друштво.
фонд јамчећи.

12 МИЛИОНА ФОРИНТИ.

Подписана главна агенција има част п. н.
поседницима овим до знања доставити, да ће
адријатско осигуравајуће друштво (рг. Riuni-
one Adriatica di Scurta) преко своје генералне
агенције у Пешти, Биро у Фрање Деаковом
сокаку и ове године примати.

Осигуравање против туче,

и гарантује да ће она поднунце сву
штету наплаћивати

те се препоручује да ће се бринути за та
осигуравања, и да ће примати још:

Осигурања против ватре на до-

мова, на економска и фабришка здања, и на
све покретне ствари, које у њима буду, као
мобилија, еспап, рану и марву.

Осигурања против непогода вре-

мена, на добра која се возе ил' по води или
по суву.

Осигурања на живот човечији,

на капитале, и пензије, које се исплаћују по-
сле смрти или за живота оног, који се осигу-
рао; све уз најјестинију премију.

Са сваки поштовањем

ГЛАВНА АГЕНЦИЈА У НОВОМ САДУ
адријатичног осигуравајућег друштва код
Јосифа Клајнчежа
67—1—3 у господској улици бр. 633.

ВРШАЧКА ТРГОВАЧКА И ОБРТНА БАНКА.

Са 1. априлом 1869. одпочиње „Вршачка трговачка и обр-
тна банка“ посао

ДАВАЊА ЗАЈМА

на десетогодишњу одплату на непокретности са 6% камате
и са малом погођеном провизиом за Вршац и околина,
као што је у своме програму од 1. фебруара ов. г. у изглед
стављена.

Учтиво се позивају они, који би од таковог зајма упо-
требљења чинили.

У Вршцу, 4. (26.) марта 1869. год.

Н. МИЛОВАНОВИЋ,
тајник.

К. ОБРАДОВИЋ,
председник.

Друштву Фабриксхофакција
у НОВОМ САДУ.

Будући да је ликвидацијона комисија, коју
је изаслала скупштина од 20. апр. за осни-
вање фабриксхофа свој посао свршила, то се
овим п. н. п. н. акционари позивају да своју
каупцију од 1. маја од прве бачке трговачке и
обртничке банке ваде, и да на трошак за сваку
акцију по 50 нов. плате.

Суботић, Мачвански. ликвид. одб.
А. Адамовић, П. Стајић,
М. Поповић.

84—1—3

ЛОЗОВИ ОД 1864 Г.

Вуку се 1. јунија 1869.

ГЛАВНИ ДОБИТ

250,000 ФОРИНТА

На месечне рате по 6 ф.

Кад се прва рата положи
има се ома право на све
трећере једног лоза. Кад се
6 фр. пошљу онда се добија
тако звани Ratenbrief.

АЛЕКС. ВИШЊЕ

БАНКА И МЕНИЧ РАДЊА
у дун. улици бр. 18—19.

85—1—3

ЛОПОВИ

по Угарској и Ердељу још нису савладани; нужи-
је дакле да путници у тим земљама ради сопствена
живота уза се добро оружје носе. Следеће извр-
но оружје, може се по страшно јестину цену реи
Nachnahme добити:

1 особито елегантан терцерол за цев, са да-
масцевом цеву јак калибер 1 ф. 60 н.

1 особито елегантан терцерол за седло
са дамас. цеву, држком најфиније израцканим, јак
калибер 1 ф. 90 н.

1 особито елегантан терцерол у руку са дизе-
лираном цеву, са гравираним гвођђем, јак калибер
2 ф. 40 н.

1 особито леп терцерол за даме 6¹/₂ дугач-
ак са фино полираном цеву од месиага, са гра-
вираним гвођђем и изр. кундаком 2 ф.

1 елегантан терцерол за цев, цев од месиага,
јак калибер 1 ф. 90 до 2 ф. 40 н.

1 двоце в терцерол врло елегантан са ци-
велираним цевима, јак калибер 3 ф. 50 н.

1 особито елегантан двоцев терцерол са поли-
ратијим месиагом ил дизелиратијим цевима, и фином
гравирањем 4 ф. 50 н.

19. Поред сваког пара једнаки пиштоља даје
се бајва машина што се кугле лију.

Лефусена полесон киревољера, остра
гуче са 6 метака, где се сам оров запиње.

1 комад за цев 20 ф. већи калибер 24 ф
највећи 28 ф.

Шиласти фишеци за револвере 1.60
2.30, 3.20.

Ловачке пушке најфиније енглеске 12—15
17—19; двоцеве 15—18.—22—25—27 ф.

Кесе за барут и олово 25—40—60—80 новч
Рог за барут 60, 80 новч. 1 ф. 1 ф. 20 н. 1
ф. 50 нов.

Кутија за капеле 60 нов.

Модела за саливање танади мањи калибер 25
већи 30 нов.

Све ово и још којекваких хиљаду други арти-
кула најбољег квалитета може се уз Nachnahme
добити од

Ersten pariser Bazar für Oesterreich
Wien Kärntnerstrasse 51. Palais Todesko.
(82,1—3) Н. ГЛАТГАУ.

ПОЗИВ.

У недељу 27. априла (9. маја) 1869. по-
сле подне у полак 3 сахата приређује се у
дворани магистратској прва ванредна гла-
вна скупштина акционара панчевачке
штедонице, на коју се сви акционари, који
гласа имају, овим позивају.

Предмет већања: Промена устава.

Сваки акционар, који три месеца, пре нег.
што ће се скупштина сазвати, у акционарској
књизи друштвеној као такови уписан стоји,
има право гласања. До пет акција даје свако
акција право на један глас, а десет или више
акција дају шест гласова.

Да би сваки акционар своје право гласања
извршивати могао, нужно му је, да своје ак-
ције, односно привременнице најдуже до 5.
маја (23. априла) 1869. у писарници завод
преда, за које ће му се улазница, у којој се
број његових акција потврђује, издати.

Панчево 10. (22.) априла 1869.

Васа плем. Јовановић,
председник.

79—2—3

Оглас.

Поштованој публици достављам до знања, да сам
за идућу сезону увеликом избору зготовио РАКЕТ-
СКИ и свиљу у ову струку свудајућих ВЕШТАЧИХ
ВАТРИ. Уједно јављам да свенаручбине пошт. при-
јатеља мојих мешто на мене — да ове упуте на
г. Љубу Стефановића и Ђорђа Ракића у Нови Сад
коме сам како готову робу тако и ону коју ћу го-
товити предао, најјестинији ценовник хоће замало
г. Стефановић разаслати. Захваљујући се на доја-
кошњем поверењу, обраћам пажњу поштоване пу-
блике на нову фирму, и препоручујем себе за у-
будуће.

У Земуну 6. априла 1869.

71—2—3. Ђорђе Теодоровић.

ОГЛАС.

Од високог војеног министарства дозвољено је
са рескриптом од 26. марта 1869 бр. 1691 на пре-
длог общине у месту Стари — Бановаца 9 те
крајиничке пуковније недељни вапаш сваке суботе
са свим у §. 66 обртничког реда наведеним пред-
метима држати.

Вапашно место је грчки сокак од канцеларије
идући сокаком горе, — које се са овим на знање
доставља.

У Стари Бановци на 20 (8) априла 1869.

Од к. 11 те старо Бановачке сатније управни-
теља у 9. крајиничкој пуковнији. 78—1—3

ОГЛАС, ВАЖАН ЗА СРБИЈЕ: О

србских новаца брошеви, ма-
њи по 1. фор. и 20. новч., велики по 1. фор. 50 н.
за Србе; за руке дугмета нар 1 фор. и 60 н., па-
ковање и штемпал 10. новч. могу се по наручбини
добити

У Земуну код Ј. Пециковића,

ЈУВЕЛИРА,

као и сваковрстних драгоцених златних и сребрних
еснапа и сатова у великом избору:

Гарнитура златни с нашењем од 45 ф. до 300 ф

Минишуа " " " 5 " " 200

Брагетли " " " 30 " " 300

Сатова " женски " 32 " " 150

Сатова " мушки " 40 " " 180

као и прстења, лаваца, медаљона, у свакој цјени
и форми. Сребрених жирандола, чирака шећерница,
служавника сержина од 1, и 6, и 12 особа, дуван-
ликсли и сваковрстног посуђа сребреног, као и ва-
пашне кандила, ладионица, крстова и пр., све под
државним жигом осигурано — и по најумјеренијој
цјени.

(76,2—3)

Због наступајући светаца
изићи ће идући број нашег
листа у петак. Уред.

Платонова штампарија у Новом Саду 1869